

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI YDINENERGIA-ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

1. Ehdotuksen tausta ja tarkoitus

Ehdotuksessa esitetään muutettavaksi ydinenergia-asetusta (161/1988). Muutosehdotuksen taustalla ovat muutokset lainsäädännössä, joista seuraa muutostarpeita myös asetustasolle. Muutoksien taustalla ovat vuonna 2018 voimaan tulleet uusi säteilylaki (859/2018), turvallisuutta koskevien perusnormien vahvistamisesta ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta suojelemiseksi annettu neuvoston direktiivi (2013/59/EURATOM) eli ns. säteilyturvallisuusedirektiivi ja ydinenergiain muutos (xx/2020). Asetusmuutoksen tavoitteena on saattaa asetus yhdenmukaiseksi muuttuneen lainsäädännön kanssa. *[Perusteluja täsmennetään hyväksytyn lain mukaisesti.]*

Ydinenergia-asetus sisältää joitakin informatiivisia viittauksia vanhaan säteilylakiin (592/1991) ja sen kohtiin, minkä vuoksi asetuksen säännösten viittaukset on tarpeen saattaa ajan tasalle muuttuneen lainsäädännön kanssa. Asetukseen on tarpeen tehdä myös joitakin sisällöllisiä täsmennyksiä valvonnasta vapautetun jätteen sääntelyn osalta.

Edellä mainittujen muutostarpeiden lisäksi asetusta on tarpeen muuttaa ydinenergiain tehtyjen muutosten perusteella. Ydinenergiain 6 a §:n muutoksella on vaikutusta myös ydinenergia-asetuksen säännöksiin. Pykälässä säädetään tutkimusnäytteiden viennistä Suomen lainkäyttövallan ulkopuolelle ja tällaisten jätteiden loppusijoittamiseen liittyvistä menettelyistä. Asetuksessa on tarpeen täsmentää laissa säädettyä menettelyä.

Lisäksi lain 7 g §:ään hyväksytty muutos käytöstäpoistosuunnitelman päivittämisestä vaikuttaa asetuksen säännöksiin. Koska viranomaisten rooli jossakin määrin muuttuu ja näistä tehtävistä säädetään tällä hetkellä täsmällisemmin asetuksessa, on asetusta tarpeen muuttaa vastaamaan lain säännöksiä.

Yksittäinen muutos seuraa myös lain turvajärjestelyjä koskevista säännöksistä, koska asetuksessa oleva säännös nostettaisiin lain tasolle, eikä siitä ole tarpeen enää säätää asetuksessa. Toinen yksittäinen muutos seuraa julkista kuuluttamista koskevan lainsäädännön muutoksesta. Julkista kuuluttamista koskevan lainsäädännön hyväksymisen yhteydessä on linjattu, että kuuluttamista koskevat säännökset olisivat jatkossa lain tasolla. Tästä syystä asetuksesta on tarpeen kumota yksi pykälä.

[Huom. muistion liitteinä ovat lausuntokierrosta varten ydinenergiain lakiin ehdotettavat muutokset, joista seuraa muutoksia asetukseen.]

2. Ehdotettujen muutosten yksityiskohtaiset perustelut

5 §. Asetuksen 5 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 kohta, jonka mukaan ydinjätteen määritelmästä suljettaisiin pois ydinenergiain 27 d §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu jäte eli niin sanottu valvonnasta vapautettu jäte. Jäte voi olla joko suoraan vapauttamisrajat alittavaa jätettä tai tapauskohtaisesti Säteilyturvakeskuksen valvonnasta vapauttamaa jätettä.

Valvonnasta vapautettu jäte on tarkoituksenmukaista rajata pois ydinjätteen määritelmästä, sillä siihen ei ole tarvetta kohdistaa ydinjätteisiin liittyviä velvoitteita, koska jätteen käsittely ei vaadi erityisiä säteilyturvallisuuden varmistavia toimenpiteistä sen vähäisestä säteilymäärästä johtuen. Valvonnasta vapautettua jätettä voidaan käsitellä tavanomaisen jätteen tavoin ja siihen sovelletaan jätelain (646/2011) säännöksiä ydinenergiain 27 c §:n nojalla.

Edellä esitetyn rajauksen tekeminen asetuksessa perustuu ydinenergiain 3 §:ssä olevana asetuksenantovaltuuteen, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin siitä, mikä on 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua ydinjätettä.

7 b §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti. Asetuksella voidaan ydinenergiain 82 §:n 3 kohdan mukaan säätää tarkemmin niistä menettelyistä, joita noudatetaan ydinjätehuollon suunnittelussa ja toimeenpanossa. Lisäksi ydinenergiain 2 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan asetuksella voidaan säätää tarkemmin muualla kuin Suomessa toteutettavan, 2 §:ssä tarkoitettua toimintaa koskevan yksityisoikeudellisen sopimuksen tekemisestä, jos asiaan kohdistuu Suomen tekemien ydinenergia-alan kansainvälisten sopimusten velvoitteita.

Pykälässä säädetään nykyisellään täsmällisemmin siitä, mitä tarkoitetaan ydinenergiain 6 a §:ssä säädettyillä poikkeuksilla, jolloin jätettä voidaan siirtää Suomen oikeudenkäyttövallan ulkopuolelle. Ehdotuksen mukaan lain 6 a §:ssä säädettyjen poikkeuksien tilanteessa tulisi siirron hyväksymisen edellytyksenä olla sitova sopimus ydinjätehuollon toimijoiden välillä. Sopimuksen tulisi lisäksi olla ydinjätehuollon kannalta toteuttamiskelpoinen ottaen huomioon toteuttamisen aikataulu ja muut ehdot.

Ehdotettu momentti vastaa asiasisällöllisesti nykyisen asetuksen 76 §:ssä säädettyä velvoitetta tehdä sopimus. Vastaava kohta ehdotetaan poistettavaksi asetuksen 76 §:stä, jossa säädetään täsmällisemmin siitä, miten päätös jätehuoltovelvollisen huolehtimisvelvollisuuden periaatteista tulee tehdä. Asetuksen valmistelun yhteydessä on katsottu, että lain kohdassa tarkoitetuilla poikkeuksilla ei ole lähtökohtaisesti merkitystä jätehuoltovelvollisen huolehtimisvelvollisuuteen, koska kyseessä olevat määrät ovat yleisesti ottaen vähäisiä tai ne palaisivat loppusijoitettavaksi Suomeen. Poikkeuksena tästä kuitenkin saattaisi olla 2 kohdassa tarkoitettu tutkimusreaktorin käytetty polttoaine, mikäli uusia tutkimusreaktoreita tulisi. Asiasta ei ole kuitenkaan katsottutarpeelliseksi säätää 76 §:ssä, vaan sen on katsottu soveltuvan asetuksen 7 b §:n yhteyteen, jossa säädetään poikkeustilanteista yleisesti.

Koska poikkeuksilla voisi olla kuitenkin jossakin hyvin rajatuissa tilanteissa huolehtimisvelvollisuuden kannalta, ehdotetaan asetuksen 76 §:ään lisättäväksi, että nämä poikkeustilanteet on otettava huomioon päätettäessä huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisen periaatteista, mikäli poikkeuksen soveltamisella on merkitystä huolehtimisvelvollisuuden kannalta. Asiaa on käsitelty tarkemmin 76 §:ää koskevien perustelujen yhteydessä.

Ehdotuksen mukaan ydinenergiain 6 a §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisen siirron eli tutkimusnäytteitä koskevan siirron ollessa kyseessä, tulisi noudattaa lisäksi ydinenergiain uutta 6 a §:n 3 momenttia ja sen nojalla ehdotettua 7 c §:ää. Muutos koskisi käytännössä ulkomaille vietävien tutkimusnäytteiden loppusijoittamista koskevia velvoitteita. Asetuksen 7 c § koskisi niitä tilanteita, kun ydinjätteitä vietäisiin tutkittavaksi EU:n ulkopuolelle kolmansiin maihin.

7 c §. Asetukseen ehdotetaan säädettäväksi uusi 7 c §. Ydinenergiain 6 a §:n mukaan asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset kolmansien valtioiden kanssa tehtävän sopimuksen sisällöstä ja

niistä toimenpiteistä, jotka täytyy toteuttaa vastaanottavan valtion ydinjätehuollon menettelyjen riittävyyden varmistamiseksi.

Säännöksellä pannaan täytäntöön neuvoston direktiivin 2011/70/EURATOM yhteisön kehyksen perustamisesta käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen vastuullista ja turvallista huoltoa varten 4(4) artiklan toinen alakohta. Ydinenergiain lakiin on lisätty direktiivin mukainen velvoite valtiosopimuksen tekemiselle, mikäli maasta viety jäte loppusijoitetaan vastaanottavassa valtiossa. Edellä mainitussa direktiivin alakohdassa säädetään niistä velvoitteista, jotka tulee varmistaa ennen ydinjätteen siirtoa kolmanteen valtioon, mikäli sinne viety ydinjäte halutaan loppusijoittaa kyseisessä valtiossa. Ehdotuksen velvoitteet eivät siten koskisi vientiä ja loppusijoitusta EU:n sisällä.

Ehdotuksen mukaan valtion tulisi tehdä kohtuullisen toimenpiteet pykälässä säädettyjen vaatimusten varmistamiseksi ennen 6 a §:n 3 momentissa tarkoitettua sopimusta tehtäessä. Direktiivi edellyttää pykälässä säädettyjen vaatimusten varmistamista ennen vientiä, mutta on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, että tämä varmistaminen tehtäisiin jo valtiosopimuksen laatimisen yhteydessä. Menettelyllä voidaan välttää turhien sopimusten tekeminen, jos katsotaan, että vastaanottavan valtion ydinjätehuollon menettelyt eivät olisikaan riittävällä tasolla. Lisäksi on luonteavaa, että viranomaiset tekevät arvioinnin vastaanottavan valtion jätehuollon tilanteesta, jolloin paras hetki tämän tekemiselle olisi valtiosopimuksen tekemisen yhteydessä.

Säännös koskee käytännössä ydinjätteistä otettuja tutkimusnäytteitä, joita voidaan viedä tutkittavaksi ulkomaille ydinenergiain 6 a §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla. Ehdotettu 7 c § tulee sovellettavaksi ainoastaan siinä tapauksessa, että toimija haluaa viedä tutkimusnäytettä tutkittavaksi EU:n ulkopuoliseen valtioon ja jätettä ei palautettaisi Suomeen loppusijoitettavaksi. Ydinenergiain 6 a §:ssä on perussäännökset menettelyistä, joita tulee noudattaa, jos tutkimusnäytteitä loppusijoitetaan joko toisessa EU:n jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa. Perusvaatimuksena on valtiosopimus valtioiden välillä ja lisäksi Euroopan komissiolle tulee ilmoittaa sopimuksesta.

Pykälän 1 kohtaan ehdotetaan säädettäväksi vaatimus sen varmistamisesta, että vastaanottava valtio on tehnyt sopimuksen Euroopan atomienergiayhteisön kanssa käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollosta tai vaihtoehtoisesti on osapuolena käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuuttakoskevassa yleissopimuksessa.

Pykälän 2 kohtaan ehdotetaan säädettäväksi vaatimus sen varmistamisesta, että vastaanottavalla valtiolla tulisi olla voimassa radioaktiivisen jätteen huolto- ja loppusijoitusohjelma. Ohjelman tavoitteiden tulee edustaa korkeaa turvallisuustasoa ja vastata ydinenergiailaissa asetettuja tavoitteita. Direktiivin sanamuodon mukaan ohjelman tavoitteiden tulee vastata direktiivissä vahvistettuja tavoitteita. Koska direktiivi on täytäntöönpantu kansallisesti ydinenergiailailla, tulisi vastaanottavan valtion radioaktiivisen jätteen huollon ohjelman tavoitteiden olla yhdenmukaisia ydinenergiailaissa asetettujen ydinjätehuollon periaatteiden kanssa.

Vaatimuksen täyttymisen varmistaminen tapahtuisi käytännössä ydinjätehuollon kansainvälisiin sopimusvelvoitteisiin liittyvän raportoinnin arvioinnin kautta ja lisäksi tai raportoinnin puuttuessa, kansallisten viranomaisten yhteistyönä ja tarvittaessa viranomaisen tarkastuksilla.

Pykälän 3 kohtaan ehdotetaan säädettäväksi vaatimus siitä, että vastaanottavan valtion loppusijoituslaitokselle on annettu lupa radioaktiivisen jätteen siirtoa varten ja laitoksen tulee olla myös käytössä ennen siirtoa. Käytännössä vaatimus rajaa pois käytetyn polttoaineen tutkimusnäytteiden siirron kolmansiin valtioihin, koska käytetyn polttoaineen loppusijoituslaitoksia

ei toistaiseksi vielä ole. Edellä mainittujen vaatimusten lisäksi vastaanottavan valtion loppusijoituslaitosta tulee hallinnoida edellä 2 kohdassa tarkoitetussa ohjelmassa vahvistettujen vaatimusten mukaisesti. Vaatimuksen täyttymisen varmistaminen tapahtuisi käytännössä kansallisten säteily- ja ydinturvallisuusviranomaisten yhteistyönä.

8 §. Asetuksen 8 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että asetuksessa viitattaisiin vanhan säteilylain sijaan uuteen säteilylakiin. Muutos asetuksessa on lakitekkinen, eikä säteilylain muuttumisesta ole havaittu seuraavan käytännössä sisällöllisiä muutoksia ydinenergia-asetuksen 8 §:ään. Asetuksen 8 §:n antaminen perustuu ydinenergiain 2 §:n 1 momentin 5 kohtaan.

10 c §. Asetuksen 10 c § ehdotetaan siirrettäväksi asetuksen 3 luvusta asetuksen 2 a luvun viimeiseksi pykäläksi ja sen nykyinen sisältö siirrettäisiin uudeksi 11 §:ksi, joka on aikaisemmin kumottu asetuksella ydinenergia-asetuksen muuttamisesta (732/2008). Siten jatkossa asetuksen 3 luvun ensimmäinen pykälä olisi 11 §.

Ydinenergiain 27 c §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi valvonnasta vapauttamisen edellytyksistä. Pykälässä annettaisiin täsmällisempiä säännöksiä siitä, mitä tarkoitetaan ydinenergiain 27 c §:n 3 momentin 3 kohdassa sillä, että toiminnan on oltava lähtökohtaisesti turvallista. Kohta koskee tapauskohtaisesti valvonnasta vapautettavaa jätteen hyväksynnän edellytyksiä, johon ei suoraan sovelleta vapauttamisrajoja.

Toiminta katsottaisiin lähtökohtaisesti turvallista, kun jätettä käsitteleviä työntekijöitä ei tarvitsisi luokitella säteilytyöntekijöiksi kyseisen jätteen käsittelystä johtuen eli jätteen käsittely tulisi olla turvallista ilman erityisiä varautumistoimenpiteitä. Lisäksi väestön yksilölle ei saisi aiheutua vuodessa 0,01 millisievertiä suurempaa efektiivistä annosta. Luokittelusta säteilytyöntekijöiksi säädetään säteilylaissa, jonka 12 luku työperäisestä altistuksesta tulee sovellettavaksi ydinenergian käytössä ydinenergiain 2 a §:n 1 momentin 8 kohdan nojalla.

Poikkeuksellisissa tilanteissa väestön yksilölle aiheutuva efektiivinen annos voisi edellä mainitusta toiminnasta olla enintään 1 millisievert vuodessa. Poikkeuksellisilla tilanteilla tarkoitetaan esimerkiksi tilanteita, joissa aluetta koskevat käyttörajoitukset pettäisivät ja tilojen käytöstä tai alueella oleskelusta voisi mahdollisesti koitua vähäisiä annoksia. Kyseisiä tilanteita voidaan kuitenkin pitää erittäin poikkeuksellisina.

11 §. Aiemmin kumotun 11 §:n tilalle ehdotetaan säädettäväksi nykyistä 10 c §:ää vastaava säännös uudeksi 11 §:ksi. Pykälän sisältöä ei ehdoteta muutettavaksi, vaan muutosta esitetään lakiteknisistä syistä.

22 a §. Asetuksen 22 a §:ään ehdotetaan muutettavaksi viittaukset säteilylakiin ja säteilyasetuksen (1512/1991) korvanneeseen ionisoivasta säteilystä annettuun asetukseen (1034/2018). Ydinenergiain 82 §:n 10 kohdan mukaan ydinlaitoksesta aiheutuvan säteilyaltistuksen ja radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittamisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä asetuksella.

Säteilylain uudistamisen yhteydessä ydinenergiain lakiin lisättiin uusi 2 a §, jossa säädetään säteilylain soveltamisesta ydinenergian käyttöön. Siten esimerkiksi säteilylaissa säädettyt yleiset periaatteet ja työperäistä säteilyaltistusta koskevat säännökset tulevat automaattisesti sovellettavaksi ydinenergian käytössä. Asetuksessa viittaukset säteilylakiin ja ionisoivasta säteilystä annettuun asetukseen ovat informatiivisia ja niitä on tarpeen muuttaa vastaamaan uusien lain ja asetuksen kohtia.

Asetuksen 22 a §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä viitattaisiin uuteen säteilylakiin, sen yleisiä periaatteita koskeviin lainkohtiin ja ionisoivasta säteilystä annettuun asetukseen. Voimassa olevassa ydinenergia-asetuksessa on viitattu vanhan säteilylain 2 §:ään, jossa on säädetty säteilyn käytön ja muun säteilyaltistusta aiheuttavan toiminnan yleisistä periaatteista. Yleisistä periaatteista säädettiin vanhan lain 2 §:n 1 momentissa, jotka nyt sisältyvät uuden säteilylain 5–7 §:iin.

Vanhan säteilylain 2 §:n 2 momentissa on säädetty Säteilyturvakeskukselle valtuus antaa tarkempia määräyksiä yksilön säteilyaltistuksen laskentaperusteista. Sääntely on lain tasolla muuttunut täsmällisemmäksi näiltä osin ja uuden säteilylain 8–9 §:iin ja 10 §:n 1 ja 2 momentteihin liittyvät säännökset vastaavat pääasiassa sitä, mitä on sisältynyt vanhan säteilylain 2 §:n 2 momenttiin. Uuden lain 8 §:ssä säädetään poikkeusluvasta annosrajaa suuremmalle työntekijän säteilyannokselle ja 9 §:ssä annosrajoituksesta ja potentiaalista altistusta koskevasta rajoituksesta. Lisäksi lain 10 §:n 1 ja 2 momenteissa säädetään tarkempien säännösten antamisesta, jotka liittyvät säteilytoiminnan sekä suojelutoimien oikeutusperiaatteen mukaisuuden arviointiin ja säteilysuojelun optimointiin sekä säteilyaltistuksen laskenta- ja määrittämisperusteisiin. Lisäksi voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella työntekijöiden ja väestön annosrajoituksista. Ydinenergialain 2 a §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan säteilylain 10 §:stä sovelletaan vain 1 ja 2 momenttia.

Pykälään ehdotetaan lisäksi muutettavaksi viittaus säteilyasetuksen 2 luvun sijaan ionisoivasta säteilystä annetun asetuksen 3 ja 9 lukiin, joissa säädetään annosrajoista ja vertailutasoista säteilyvaaratilanteissa. Säteilylainsäädäntöä uudistettaessa on tehty jonkin verran muutoksia sen suhteen, mistä säädetään laissa ja mistä asetuksessa. Aikaisemmin säteilyasetuksen 2 lukuun sisältyneitä säännöksiä on nostettu lain tasolle. Esimerkiksi vanhan säteilyasetuksen 5 §:ää vastaava säännös, jossa säädettiin suojelusta raskauden ja imetyksen aikana, on nostettu lain tasolle uuden säteilylain 100 §:ksi. Ionisoivasta säteilystä annetussa asetuksessa säädetään nyt aikaisempaa tarkkarajaisemmin ainoastaan annosrajoista. Asetuksen 3 luvussa säädetään säteilytyöntekijöiden, väestön ja opiskelijan tai työharjoittelijan annosrajoista. Näiden lisäksi vanhan asetuksen 2 lukuun on sisältynyt säännöksiä välttämättömistä toimenpiteistä onnettomuustilanteissa ja onnettomuuksien seurausten lievittämisestä, jotka on nyt nostettu uuden säteilylain 16 lukuun. Uuden ionisoivasta säteilystä annetun asetuksen 9 luvussa on kuitenkin säädetty säteilyvaaratilanteiden vertailutasojen asettamisesta ja käyttämisestä, jotka tulee myös ottaa huomioon myös ydinenergian käytössä. Tästä syystä ehdotetaan viitattavaksi 3 luvun lisäksi myös uuden asetuksen 9 lukuun. Uuden säteilylain 16 luvun säännökset tulevat sovellettavaksi yleisesti ydinenergian käytössä lain 2 a §:n 1 momentin 9 kohdan nojalla.

Viittausten sisällössä ei ole tapahtunut asiasisällöllisesti kovin suurta muutosta vaan suurempia muutoksia on tapahtunut lakiteknisestä näkökulmasta. Kuitenkin annosrajoihin on säädetty joitakin pieniä muutoksia esimerkiksi silmän mykiön ekvivalenttiannoksen osalta.

29 §. Asetuksen 29 § ehdotetaan kumottavaksi. Julkista kuuluttamista koskevan lainsäädännön (433/2019) säätämisen yhteydessä on omaksuttu periaate, jonka mukaan kuuluttamista koskevat säännökset tulisi olla lain tasolla. Laki tulee voimaan 1.1.2020. Asetuksen 29 §:ään sisältyvät säännökset koskevat kuulutettavien asiakirjojen sisältöä ja esillä pitoa koskevia asioita.

Ydinenergialain muutoksen yhteydessä asetuksessa olleet säännökset koskien yleispiirteistä selvitystä, kirjallisten mielipiteiden ilmoittamista ja julkista kuulemistilaisuutta, on nostettu lain tasolle. Kuulutettavien asiakirjojen esillä pitämisestä taas säädetään ensinnäkin uudessa hallintolain

62 a §:ssä ja sitä täydentävästi ydinenergialain 23 §:ssä sellaisena kuin se on muutettuna. Tämän vuoksi asetuksen säännöksiä asiassa ei enää tarvita ja pykälä voidaan kumota tarpeettomana.

76 §. Asetuksen 76 § ehdotetaan jaettavaksi kahdeksi momentiksi. Pykälän sisältö perustuu ydinenergialain 82 §:n 3 kohtaan, jonka mukaan asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 6 luvussa säädetyn mukaisesti järjestettävän ydinjätehuollon suunnittelussa ja toimeenpanossa noudatettavista menettelyistä.

Pykälän ensimmäinen momentti vastaisi voimassa olevan pykälän alkuosaa, jossa säädettäisiin siitä, mihin seikkoihin huolehtimisvelvollisuuden on nojaututtava. Momenttia täydennettäisiin siten, että huolehtimisvelvollisuudesta päätettäessä tulisi ottaa huomioon ydinenergialain 6 a §:n 2 momentissa säädetty poikkeukset ydinjätteen käsittelystä, varastoinnista tai loppusijoittamisesta, mikäli niillä on merkitystä huolehtimisvelvollisuuden kannalta.

Käytännössä edellä 7 b §:n perustelujen yhteydessä mainittu tilanne voisi tulla kyseeseen tutkimusreaktorin polttoainetta koskevan kohdan osalta, jossa ydinjätteen määrä on sellainen, että sillä on merkitystä huolehtimisvelvollisuuden kannalta. Asia ei ole kuitenkaan ajankohtainen, sillä Suomen ainoa tutkimusreaktori on siirtynyt jo käytöstäpoistovaiheeseen, eikä sille enää tehdä päätöstä siitä, mihin sen huolehtimisvelvollisuuden tulisi perustua. Mikäli uusia tutkimusreaktoreita Suomeen tulisi, voisi asia olla jälleen ajankohtainen.

Kuten edellä 7 b §:ää koskevien perustelujen kohdalla on todettu, pykälästä ehdotetaan poistettavaksi ydinenergialain 6 a §:n 2 momentissa säädettyjä poikkeuksia koskeva sopimuksen tekoa koskeva kohta. Velvoitteesta sopimuksen tekemiseen ei ole katsottu tarpeelliseksi säätää 76 §:n yhteydessä, sillä sitä ei ole pidetty erityisen relevanttina huolehtimisvelvollisuuden periaatteista päätettäessä. Sen vuoksi asiasta säätäminen on ehdotettu siirrettäväksi asetuksen 7 b §:ään.

Omaksi momenttikseen erotettaisiin se, että päätettäessä huolehtimisvelvollisuutta koskevista periaatteista olisi mainittava, milloin ydinjätehuollon toimenpiteet on viimeistään suoritettava. Vastaava säännös sisältyy jo nykyiseen 76 §:ään, mutta sitä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siinä mainitaan yksityiskohtaisesti, mistä päätöksestä on kyse.

79 b §. Asetuksen 79 b §:ää ehdotetaan muutettavaksi lain 7 g §:ssä tehtyjen muutosten vuoksi. Lain 7 g §:ssä säädetään, että suunnitelmiin sisällytettävistä selvityksistä ja asiakirjojen toimittamisesta sekä suunnitelmien käsittelystä annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Lain säännöstä on täsmennetty siten, että käyttöluvan aikana käytöstäpoistosuunnitelman päivityksistä huolehtii työ- ja elinkeinoministeriö. Käytöstäpoistoluvan aikana viranomainen olisi sen sijaan Säteilyturvakeskus.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että työ- ja elinkeinoministeriö huolehtisi käytöstäpoistosuunnitelman teknisen toteutuskelpoisuuden, turvallisuusperiaatteiden noudattamisen ja kustannusarvioinnin luotettavuuden arvioinnista silloin, kun kyseessä on käyttöluvan aikainen toiminta. Momenttiin täsmennettäisiin siis se, minkä luvan aikaisen toiminnan aikana työ- ja elinkeinoministeriö on vastuullinen toimija.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi muutos vastaavilla perusteilla kuin 1 momenttiin. Momenttiin ehdotetaan täsmennettäväksi myös se, että lausuntoa pyytävä viranomainen olisi työ- ja elinkeinoministeriö.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Lain muutoksesta johtuen Säteilyturvakeskuksen tulisi pykälän 3 momentin mukaan huolehtia käytöstäpoistoluvan mukaisen toiminnan aikana suunnitelman ajantasaisuuden, teknisen toteutuskelpoisuuden ja turvallisuusperiaatteiden noudattamisen varmistamisesta. Säteilyturvakeskus huolehtisi edellä mainittujen tietojen riittävydestä arvioimalla asiakirja-aineiston ja pyytämällä tarvittaessa lisätietoja luvanhaltijalta.

147 §. Asetuksen 147 §:ssä säädetään toiminnan johtovastuun siirtämisestä poliisille asianomaisen poliisimiehen ilmoituksesta, jos todetaan tai on syytä epäillä, että ydinlaitokseen taikka ydinmateriaaliin tai ydinjätteeseen kohdistuu lainvastaista toimintaa. Asia on katsottu turvajärjestelyjä koskevien ydinenergialain säännösten muutoksen yhteydessä sen verran olennaiseksi, että säännös on siirretty asetuksesta lain tasolle. Lisäksi asetuksenantovaltuus on kumottu tältä osin. Tämän vuoksi säännös voidaan kumota asetuksesta.

3. Ehdotuksen vaikutukset

Ehdotuksella ei ole katsottu olevan merkittäviä vaikutuksia, koska muutokset ovat keskeisiltä osin teknisiä tai kohdistuvat hyvin rajattuihin tilanteisiin. Lähtökohtaisesti uusia velvoitteita viranomaisille syntyy tilanteesta, joissa tutkimusnäytteitä vietäisiin kolmansiin valtioihin ja tehtäväksi tulisivat ehdotuksen 7 c §:ssä mainitut toimenpiteet vastaanottavan valtion ydinjätehuollon menettelyjen varmistamisesta. Käytännössä nämä tilanteet olisivat kuitenkin niin harvinaisia, että niiden vaikutukset jäänevät käytännössä vähäisiksi, mutta toteutuessaan tulisivat viemään jonkin verran viranomaisresursseja.

Toinen ehdotuksen säännös, jolla voidaan katsoa olevan jonkinasteisia vaikutuksia, liittyy käytöstäpoistosuunnitelmien päivityksiä koskevaan muutokseen asetuksen 79 b §:ssä. Käytännössä asetuksesta syntyy uusia velvoitteita Säteilyturvakeskukselle. Ottaen huomioon, että Säteilyturvakeskus muutoinkin valvoo ydinlaitosten käytöstäpoistoa, ei suunnitelmien päivitysten arvioinnista katsota syntyvän merkittäviä vaikutuksia viranomaistoimintaan.

Edellä esitetyllä muutoksella ei ole vaikutuksia luvanhaltijoihin, sillä velvollisuus suunnitelmien tekemiseen on jo olemassa ja kyse on lähinnä siitä, mille viranomaiselle suunnitelmat toimitetaan.

4. Valmistelu ja lausuntopalaute

Asetusedotus on valmistelut työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä.

Ehdotuksesta pyydettiin lausunnot sosiaali- ja terveysministeriöltä, Säteilyturvakeskukselta, Teollisuuden Voima Oyj:ltä, Fortum Power and Heat Oy:ltä, Fennovoima Oy:lta ja Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:lta.

Lausunnon antoivat...

Lausunnoissa esitettiin...

Lausuntojen perusteella esitystä muutettiin siten, että...

Ehdotettu asetetus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

5. Voimaantulo

Ehdotetaan, että asetukset tulevat voimaan xx.xx.2020 [*tavoitteena yhtä aikaa ydinenergielain muutoksen kanssa*]

Liite [*Liite ei jää lopulliseen perustelumuistioon, vaan on tarkoitettu lausuntokierroksen tueksi*]

Luonnokset asetuksen kannalta keskeisistä ehdotuksista ydinenergiain muuttamisesta

6 a §

Suomessa syntyneiden ydinjätteiden ydinjätehuolto

[uusi 3 mom.]

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut ydinjätteet saa loppusijoittaa vastaanottavassa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai kolmannessa valtiossa, jos Suomella on siirron ajankohtana voimassa sopimus vastaanottavan valtion kanssa loppusijoituslaitoksen käyttämisestä. Sopimuksesta kolmannen valtion kanssa on ilmoitettava Euroopan komissiolle ja ennen siirtoa on riittävästi varmistuttava vastaanottavan valtion ydinjätehuollon menettelyjen riittävydestä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset kolmansien valtioiden kanssa tehtävän sopimuksen sisällöstä ja niistä toimenpiteistä, jotka täytyy toteuttaa vastaanottavan valtion ydinjätehuollon menettelyjen riittävyden varmistamiseksi.

7 g §

Käytöstä poistaminen

[2 mom.]

Luvanhakijalla ja luvanhaltijalla on oltava suunnitelma ydinlaitoksen käytöstä poistamiseksi. Jollei lupaehdoissa määrätä toisin, luvanhaltijan on käyttöluvan mukaisen toiminnan kestäessä lisäksi esitettävä säännöllisesti vähintään kuuden vuoden välein ydinlaitoksen käytöstä poistamista koskevan suunnitelman päivitys työ- ja elinkeinoministeriön hyväksyttäväksi. Käytöstäpoistamista koskevan luvan mukaisen toiminnan kestäessä suunnitelma on pidettävä ajan tasalla ja päivitetty suunnitelma on toimitettava Säteilyturvakeskuksen hyväksyttäväksi. Suunnitelma voidaan hyväksyä, jos se täyttää sille säädetyt vaatimukset. Vaatimuksista säädetään 82 §:n 3 kohdan nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

23 §

Lupahakemuksen käsitteleminen

[5 mom. ja uusi 6 mom.]

Edellä 4 momentissa tarkoitettua hanketta koskeva lupahakemus saatetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella. Julkisesta kuulutuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Julkista kuulutusta on kuitenkin pidettävä nähtävillä vähintään 14 mutta enintään 30 vuorokautta. Lisäksi kuntien on annettava hakemus tiedoksi kunnan ilmoituksena. Kunnan ilmoituksista säädetään kuntalain (410/2015) 108 §:ssä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle on lisäksi varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen hakemuksesta. Rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät, voi esittää mielipiteensä hakemuksesta.

Julkisesta kuulutuksesta on käytävä ilmi sen lisäksi, mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään, tiedot 4 momentissa ja 13 §:ssä säädetystä tiedottamista sekä näiden kuulemista koskevien velvoitteiden hoitamisesta ja niiden määräajoista.